

2. Столяренко О. Б. Психологія особистості: Навчальний Посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.

3. 60% українців зазнали фінансових збитків внаслідок епідемії корона вірусу. *Info Sapiens*: веб-сайт. URL: <https://sapiens.com.ua> (дата звернення 02.12.2021).

4. Життя після конфлікту: опитування щодо соціально-демографічних та соціально-економічних характеристик ветеранів конфлікту на сході України та їхніх сімей. Вступ. *Міжнародна організація з міграції (МОМ)* веб-сайт. URL: <https://iom.org.ua/> (дата звернення 03.12.2021).

5. Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері: матеріали другої наук.-практ. студ. конф., м. Київ, 18 листоп. 2020 р. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020 Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері: матеріали другої наук.-практ. студ. конф., м. Київ, 18 листоп. 2020 р. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 96 с.

Франчук Ю. О.,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник, заступник
начальника відділу організації
наукової діяльності та захисту прав
інтелектуальної власності
Національної академії внутрішніх
справ **Калиновський О. В.**

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ЯК НЕ СТАТИ ЙОГО ЖЕРТВОЮ

На даний час проблема домашнього насильства в Україні залишається актуальною, адже з кожним роком потерпілих від даного діяння стає все більше. Варто зазначити про існування певного стереотипу: почувши термін «домашнє насильство» у більшості громадян відразу складається враження, що дані дії вчиняє саме чоловік стосовно жінки, проте це не так. Адже від

домашньої тиранії потерпають не лише жінки, а й діти та чоловіки.

Значну увагу вивченню насильства у родині приділяли такі дослідники як К. Леві-Строс, К. Лоренс, Н. Максимова, К. Мілюгіна, С. Палмер, Е. Фромм. Аналіз досліджень А. Мудрик, Л. Алексєєвої, І. Новосельського, Р. Овчарової засвідчив, що наслідки насильства, порушуючи психічне здоров'я дітей, не мають чітко виражених симптомів та ознак, які б вказували на першопричину відхилень.

Що ж таке «домашнє насильство»? – це протиправні дії або бездіяльність (а також погрози їх вчинення) у формі фізичного, сексуального, психологічного, економічного насильства, що вчиняються у визначеному колі осіб, незалежно від місця їх проживання [1]. Слід зазначити, що протягом 2019 року зафіксовано понад 130 тисяч звернень громадян з приводу домашнього насильства, що на 15 % більше у порівнянні з аналогічним періодом минулого року [2]. У 2020 році зареєстрували 3037 правопорушень за статтею 126-1 Кримінального кодексу України, 1829 з них направили до суду, а загалом було засуджено 778 осіб. Ситуація загострилась у зв'язку з карантинном, коли кривдники і жертви вимушено опинились у закритому просторі, тому за 2020 рік кількість звернень з приводу насильства зросла більш ніж наполовину [3, с. 11]. Слід сказати, що така статистика дійсно вражає, адже кожна третя родина в Україні зустрічається з насильством. Як підсумок, за даними Нацсоцслужби, лише за перше півріччя 2021 року від жінок надійшло 86 955 звернень, 14 564 – від чоловіків та 1778 – від дітей) [4].

Слід відзначити, що психологічний аспект даної проблеми займає важливе місце, оскільки свою історію жертви часто замовчують й не наважуються розповісти про пережите, особливо це стосується чоловіків, які зазнали насильства. І виникає запитання: чому саме чоловіки найчастіше бояться зізнатися та поводитися тихо у даній ситуації? Я зазначу одну із відповідей: в суспільній свідомості немає місця для раненого чоловіка. Хто повірить чоловікові, який заявляє, що його б'є дружина? Ще споконвіків вважали, що чоловік це завжди сила, мужність та впевненість у собі, а жертви - зазвичай маленькі, тендітні, слабкі. Знову стереотип? Але це аж ніяк не означає, що якась із сторін повинна замовчувати факт вчиненого насильства. Для більшої впевненості зазначу, що відповідно до ст. 21

Конституції України усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах, а ст. 24 цього ж Закону зазначає, що «громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом...» [5].

Далі слід звернути увагу на правовий аспект, а саме на те, що законодавством України чітко встановлена відповідальність за домашнє насильство – не лише кримінальна, а й адміністративна (ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Також для захисту осіб, які постраждали від даного діяння, статтею 24 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначено такі спеціальні заходи, які можуть застосовуватися до кривдника:

1. терміновий заборонний припис стосовно кривдника (виносить поліція, строком до 10 днів);

2. обмежувальний припис стосовно кривдника (строком до 6 місяців);

3. взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи;

4. направлення кривдника на проходження програми для кривдників [6].

Цікавим фактом є те, що раніше домашнім насильством вважали інциденти між подружжям, проте зараз до відповідальності можуть притягувати осіб, котрі перебувають у громадянському шлюбі, колишнє подружжя, наречених та інших осіб, визначених статтею 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [6]. Надання допомоги та послуг особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі станом на 1 серпня 2021 року забезпечують: 339 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги; 40 притулків або відділень для постраждалих осіб; 22 кризові кімнати; 16 центрів денного перебування; урядова «гаряча лінія» 1547 з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей. Зважаючи на вищевикладене, варто зробити висновок, що держава справді піклується про громадян та забезпечує їхній захист [7].

Для того, щоб відповісти на головне запитання, як же не допустити домашнє насильство та не стати жертвою, в першу чергу необхідно вивчити та проаналізувати основні проблеми, які спровокували виникнення даного явища. Першим етапом

вирішення проблеми може бути звернення до психолога чи медіатора, які проведуть ґрунтовну психологічну роботу із особами з метою вирішення конфлікту у позитивну сторону, не залучаючи при цьому органи поліції. Більшість жінок, які зазнають насильства від чоловіків не завжди усвідомлюють, що вони є жертвою та все одно бажають зберегти сім'ю, аргументуючи це наступними фразами: «кому я буду потрібна із трьома дітьми», «мене ніхто не полюбить», або ж категорично неприпустима та жахаюча – «б'є – значить любить», але чи виправдано це? Ми вважаємо, що ні. Жодна жінка не повинна навіть допускати появу таких думок, тому що кожна жінка має право на повагу до гідності та любов. Варто відзначити, що матерям слід подумати про той факт, що їхні діти спостерігаючи насильство у сім'ї в майбутньому можуть стати потенційними кривдниками, тобто наслідки – не з найкращих. Насильство в сім'ї, за даними ЮНЕСКО, існує у будь-якому суспільстві, будь-якій культурі, воно передається з покоління в покоління, перетворюючи вихованих у насильстві дітей у жорстоких дорослих [8, с.234], проте ніхто не повинен жити в щоденному страху від психологічного, фізичного, економічного чи сексуального насилля. Це не лише побої, це і образи, погрози та приниження, це умисне позбавлення житла, засобів до існування, документів, це заборона чи примушування до праці, зрештою, це домагання і зґвалтування, які часто прикривають виконанням «подружніх обов'язків».

Отож при виникненні будь-яких дій, які підпадають під ознаки насильства відразу необхідно діяти: не боятися та головне – не мовчати. Якщо вирішення проблеми неможливо досягнути через мирні переговори, тоді вже необхідно залучати уповноважені органи задля забезпечення власної безпеки. Усвідомлення проблеми – це вже перший крок до її вирішення. Адже запобігання насильству криється не лише у правовому методі регулювання, а й у свідомості кожної особи, її готовності до примирення та припинення різних форм насильства. З огляду на те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ч. 1 ст. 3 Конституції України), права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, утвердження і забезпечення прав і свобод людини являється головним обов'язком держави (ч. 2 ст. 3 Конституції України), тому можна впевнено сказати, що об'єкт

домашнього насильства виступає абсолютною цінністю, посягання на яку мають суспільно небезпечний характер [4, с. 10].

Тому ми вважаємо, що важливим кроком до подолання проблеми насильства в родині має стати, в першу чергу, її усвідомлення, як суспільством в цілому, так і кожним громадянином. Досить часто дана проблема є прихованою не лише для суспільства, а й для тих, хто є жертвою такого насильства. Отже, варто сказати, що усі ми повинні боротися із нею шляхом проведення широкої просвітницької кампанії, спрямованої на подолання стереотипів у сімейних відносинах та створення у суспільстві атмосфери нетерпимості до будь-яких проявів насильства та жорстокості. Жодному насильству немає виправдання, тим більше – домашньому. Це – не прояв любові, це камінь, який тягне донизу теперішнє та майбутнє. Не дозволяйте їм мовчати.

Список використаних джерел

1. Домашнє насильство: що це таке, як його розпізнати, куди звертатись по допомогу? URL: <https://mvs.gov.ua/uk/activity/domesticviolence> (дата звернення: 04.12.2021).

2. Кожна 5 жінка в Україні стикається з тією чи іншою формою насильства, – Юлія Соколовська. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kozhna-5-zhinka-v-ukrayini-stikayetsya-z-tiyeyu-chi-inshoyu-formoyu-nasilstva-yuliya-sokolovska> (дата звернення: 04.12.2021).

3. Міністерство соціальної політики України : офіційна сторінка у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/MLSP.gov.ua/posts/4377129649000167> (дата звернення: 04.12.2021).

4. Біловол О. О. Дотримання принципів криміналізації у разі встановлення кримінальної відповідальності за домашнє насильство (ст. 126-1 КК України). *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Вип. 91 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика. 2021. С. 9–20.

5. Конституція України: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

6. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII.

7. Мінсоцполітики розробило проект Типової програми для постраждалих від домашнього насильства та / або насильства за ознакою статі осіб, а також проект змін до

Типової програми для кривдників. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/20575.html> (дата звернення: 04.12.2021).

8. Юрків Я. І. Сутність та зміст соціального феномену «наси́льство в сім'ї». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Педагогіка, соціальна робота». Луганськ. 2013. Вип. 27. С. 234–237.

Чорномаз А. О.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Правоохоронна діяльність», курсантка 2 курсу навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

Мозоль В. В.

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ЖІНОК ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА ГЕНДЕРНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день проблема гендерної дискримінації та домашнього насильства в Україні залишається актуальною. Щоб зрозуміти глобальність проблеми захисту від домашнього насильства, варто подивитися на статистику. Згідно з останньою доповіддю ООН, близько 45 відсотків 45 мільйонного населення України зазнають насильства – фізичного, сексуального чи психічного і більшість із них – жінки [1].

За даними дослідження Українського Інституту Майбутнього 1,5 млн людей повідомили, що стикалися з домашнім насильством. 45 відсотків жінок, які стикалися з домашнім насильством, повідомили, що не зверталися у поліцію, а майже кожна 2 жінка не зробила цього, тому що боялася, що це викличе ще більше насильство [2].